

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ

(назва навчальної дисципліни)
для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Рік навчання 2024-2025, семестр I, II
Форма навчання: очна (денна/вечірня), заочна

Галузь знань

05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність

052 «Політологія»

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Кафедра
та викладач

Кафедра філософії

Викладач/викладачі: Гончаренко Катерина Сергіївна

Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar:

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=ZOJCMToAAAAJ&hl=ru>

E-mail: (адреса корпоративної пошти викладача): k.s.honcharenko@udu.edu.ua

Лінк на курс в Moodle: <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=4823>

I. Основна мета/цілі навчання	<i>Ознайомлення майбутніх докторів філософії з фундаментальними та прикладними філософськими проблемами як теоретичної та практичної бази наукових досліджень, які існують в різних галузях сучасного наукового знання.</i>		
II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі	<i>Навчальна дисципліна <u>обов'язкова</u> Цикл загальнонаукової підготовки</i>		
III. Обсяг навчальної дисципліни	<i>Форма навчання</i>	<i>Денна/вечірня</i>	<i>Заочна</i>
	<i>Кількість кредитів</i>	4	4
	<i>Загальна кількість годин</i>	120	120
	<i>Лекційні заняття</i>	26	8
	<i>Семінарські/практичні заняття</i>	24	6
	<i>Самостійна робота</i>	70	106
IV. Короткий зміст навчальної	Модуль I. Фундаментальні філософські проблеми. (Модуль передбачає поглиблене вивчення глобальних проблем філософії та всебічного розуміння питань буття, пізнання, людини та її місця у світі. Вивчення тем спрямоване на розширення світогляду,		

дисципліни

поглиблення знань філософських концепцій, розвиток критичного мислення завдяки співставленню різних теорій та виважування їх через контекст сьогодення, формування цілісного уявлення про взаємозв'язок різних систем, з'ясування природи людини, її місця в суспільстві, культурі тощо).

Тема 1. Ідентичність філософії як форми світогляду

Тема 2. Метафізика як розділ філософії

Тема 3. Альтернативи класичної діалектики. Нелінійне мислення

Тема 4. Загальні проблеми теорії пізнання та епістемології

Тема 5. Загальні проблеми праксеології

Модуль 2. Прикладні філософські проблеми. (Модуль передбачає пошук відповідей на конкретні питання, які виникають у сучасному науковому світі, суспільстві, різних сферах діяльності людини та є невіддільними від повсякдення. На відміну від фундаментальної філософії, яка досліджує загальні/абстрактні питання буття, пізнання, цінностей, прикладна складова філософії спрямована на застосування філософських принципів для вирішення конкретних проблем. В ході освоєння модулю передбачено: аналіз різних дилем, які наразі виникають в різних сферах життя (медицина, політика, технології тощо), опанування методів раціонального обґрунтування рішень, зважаючи на аргументи та потенційні загрози/наслідки, аналіз соціальних, політичних та культурних явищ з філософської точки зору, ефективне обговорення складних етичних питань та обстоювання точок зору, застосування інструментів філософії до вирішення реальних проблем. Задля реалізації практичної складової в ході вивчення тематики задіяно аналіз реальних кейсів, філософські дискусії, розбір проєктних напрацювань тощо).

Тема 1. Класична філософія природи (натурфілософія)

Тема 2. Філософія екології та біоетика

Тема 3. Класична та посткласична філософська антропологія

Тема 4. Філософія культури.

Тема 5. Традиційні проблеми соціальної філософії

Тема 6. Філософія освіти

Тема 7. Філософія техніки та штучного інтелекту

Тема 8. Філософія історії та футурологія

Тема 9. Філософія науки

Тема 10. Філософська методологія

Модуль 3. Філософські студії у контексті освітньої програми. Проблематика філософії політики (Модуль спрямований на поглиблене осмислення фундаментальних філософських засад політики, влади та політичного порядку. У межах модуля розглядаються основні теоретичні підходи до інтерпретації політичної реальності, еволюція філософсько-політичних ідей та їх значення для сучасних досліджень політичних явищ і процесів. Особлива увага приділяється аналізу нормативних підстав політики, співвідношенню влади, свободи, справедливості, легітимності та політичної відповідальності. Модуль передбачає дослідження класичних і сучасних концепцій філософії політики, починаючи від античних уявлень про політичний порядок і державу до сучасних теорій демократії, справедливості, громадянства та політичної ідентичності. Важливим аспектом модуля є осмислення сучасних викликів політичної філософії, пов'язаних із процесами глобалізації, трансформацією демократичних інститутів, кризою політичного представництва, розвитком нових форм політичної комунікації та зміною політичних цінностей).

*Тема 1. Філософія політики як напрям сучасного соціально-філософського знання
Предмет, структура та методологія філософії політики. Співвідношення філософії політики, політичної теорії та політології. Основні етапи розвитку філософсько-політичної думки та її значення для сучасних досліджень політики.*

*Тема 2. Філософські інтерпретації політичної влади та легітимності
Сутність і природа політичної влади. Влада, авторитет і панування у філософському дискурсі. Легітимність влади та її нормативні підстави. Проблема політичного порядку.*

*Тема 3. Держава та політична спільнота у філософії політики
Філософські концепції держави та її походження. Співвідношення держави, суспільства та особи. Поняття політичної спільноти, громадянства та політичної солідарності.*

*Тема 4. Свобода, справедливість і рівність як фундаментальні категорії політичної філософії
Нормативні основи політики. Концепції свободи, справедливості та рівності у політичній думці. Проблеми соціальної справедливості та політичної рівності.*

*Тема 5. Політика і мораль: етичні виміри політичної діяльності
Співвідношення політики і моралі. Політична відповідальність та етичні дилеми влади. Моральні основи політичних рішень.*

*Тема 6. Сучасні трансформації політики у філософському осмисленні
Філософське осмислення сучасних політичних процесів. Криза демократії, трансформація політичного представництва. Вплив глобалізації, інформаційних технологій та нових форм політичної участі на політичний порядок.*

Детальніша інформація про тематику дисципліни (види занять, теми практичних /семінарських занять, теми самостійної роботи, індивідуальні завдання та інше розміщено на курсі у Moodle: <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=4823>

V. Результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з політичних наук та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері політичних наук та/або здійснення інновацій.

РН03. Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми політичних наук з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів.

РН06. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.

РН09. Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері політичних наук та у викладацькій практиці.

VI. Порядок і критерії оцінювання

Поточний контроль:*1. Опрацювання матеріалів до практичних занять та участь в них: доповідь на занятті, участь в обговоренні теми шляхом постановки проблемних питань та дискусія, доповнення міркувань. (Відповіді на шести заняттях, кожне з яких передбачає максимальну оцінку 5 балів, в загальному підсумку може становити 30 балів).*

2. Написання реферату з дисципліни. Виконується з теми, яка визначається на перетині проблематики курсу та теми дисертаційного дослідження здобувача освіти. Оцінка за реферат становить допуск до складання іспиту. (Максимальна оцінка за виконання реферату може становити 30 балів).

Підсумковий контроль здійснюється у формі усного іспиту (відповіді на 4 питання одного з 35 екзаменаційних білетів, з них 3 питання – теоретичні, одне – характеристика періоджерела).

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість та аргументованість; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки. (Оцінку 5 балів здобувач може отримати у випадку системного розуміння теми, позицію обґрунтовує на основі різних джерел; висловлює інноваційну й оригінальну авторську позицію; оцінка 4 бали ставиться за комплексне розуміння теми, з наявними незначними огріхами в інтерпретації фактів, міркування обґрунтовує на основі освоєння декількох джерел, має авторську позицію та вміє логічно структурувати навчальний матеріал; оцінка 3 бали ставиться за базове розуміння теми, не оригінальну авторську позицію та її стисле розкриття під час представлення теми, алогічну структурування навчального матеріалу; 2-1 бали ставиться за поверхове розуміння теми, наявні значні фактичні помилки.

Під час виконання письмової роботи (реферат): повнота розкриття теми; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; дотримання вимог оформлення письмової роботи.

Рівень відповідності критеріям

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно висловлюється з теми будь-якого рівня складності, аргументовано висловлює свої думки.

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач загалом засвоїв навчальну дисципліну, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості тем.

Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково засвоїв навчальну дисципліну, не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку; **0 – 34 балів** з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу

Загальні правила під час занять: *взаємоповага; активна участь* у дискусіях та обговореннях; *вимкнення гаджетів* (під час онлайн-занять вимкнення звуку); *запис матеріалу:* можна записувати матеріал лекцій, але фотографувати екрани презентацій/сchem/малюнків лише з дозволу викладача.

Дедлайни та умови для перескладання: *чіткі дедлайни:* всі завдання мають бути виконані та здані до зазначеного терміну (реферат); *обґрунтування пропусків; перескладання:* можливість перескладання зазвичай передбачається, але лише в усній формі (курс спрямований на високий розвиток комунікативних навичок, участь в дискусіях тощо).

Академічна доброчесність: *самостійна робота:* завдання мають виконуватися самостійно, в разі посилання на матеріали – цитування джерел; *плагіат є неприпустимим.*

Зворотній зв'язок: викладач регулярно надає зворотній зв'язок в разі коректного звернення усталеними нормами – засобами

(корпоративна електронна адреса).

Індивідуальні консультації: при виникненні питань, здобувачі мають можливість звернутися до викладача за індивідуальною консультацією.

**VIII. Основні
інформаційні
ресурси**

Зазначають кілька основних джерел (підручники, посібники, статті, монографії, інтернет-ресурси тощо) для вивчення навчальної дисципліни

Андрущенко В.П., Волинка Г.І. Мозгова Н.Г. та ін. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: Навч. посібн. За ред. Г.І. Волинки. 3-є вид. Київ: Каравела. 2021. 368 с.; Аристотель. Метафізика. Пер. з давньогрецьк. О. Панича. Київ: Темпора. 2022. 848 с.; Лакс М. Метафізика. Сучасний вступний курс. 2-е вид. Київ: Дух і Літера. 2021. 608 с.; Краковецький О. Chat GPT, DALLE, Midjourney: Як генеративний штучний інтелект змінює світ. Київ: Book Chef. 2024. 190 с.; Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Пер. з англ. Т. Сахно. Київ: Наш Формат. 2020. 192 с.; Мак Тагарт Дж. Е. Природа існування. Т. 1. Пер. з англ. Ю. Олійник. Київ: Темпора. 2022. 536 с.; Мак Тагарт Дж. Е. Природа існування. Т. 2. Пер. з англ. Ю. Олійник. Київ: Темпора. 2022. 912 с.; Мендовз Д. Мистецтво мислити системно. Розв'язання проблем від особистого до глобального масштабу. Пер. з англ. Ю. Шекет. Харків: Віват. 2024. 304 с.

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри філософії протокол № 4 від 06 листопада 2024 р.
